

HUCZEĆ (49) *vb impf*

Teksty nie oznaczają é.

inf huczeć (1). ◇ *praes 1 sg* huczę (6). ◇ *3 sg* huczy (11). ◇ *3 pl* huczą (18). ◇ *praet 3 sg m* huczął (1). ◇ *3 pl m pers* huczeli (1). ◇ *fut 3 pl m pers* huczeć będą (1). ◇ *imp 2 sg* hucz (1). ◇ *2 pl* huczcie (2). ◇ *3 pl* niech huczą (2). ◇ *con 3 sg m* by huczął (1). *f* by huczła (1). ◇ *part praes act* hucząc (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Wydawać lub wywoływać huk, głośny dźwięk, szum; immugire Calep; fremere, sonare Cn (17) : Niech huczą rzeki KochPs 141; KochPieś 7; Iáko więc pionon trzálka w niepogodné czáły/ A niebo chmurné huczy/ y wzrúfzoné láły KochProp 14; Calep [509²]a.*

W porównaniu (1): ryby Báleny/ thy ná głowie máią iákoby dwa kominki/ ktoremi wodę wzgorę wymiátáią by grom á piorun huczác BielKron 295.

Fraza: »huczy morze« [szyk zmienny] (2): KochPs 69; Morze huczy: á nawę miecą nawálności. [...] Cála noc tá okrutna niepogodá trwála. KochPam 85.

Szereg: »grzmieć, huczeć a trzaskać« (1): A gdy lecą do wody [siarkowe prochy]/ tedy fie błyfkáią/ A vpadłzy grzmią/ huczą/ á czáfem trzáfkáią. RejWiz 151v.

a. *W odniesieniu do instrumentów muzycznych (9) : Puzany fzáłámáie huczą między nimi. RejWiz 64; iedno huczą dzwony RejWiz 82v, 69; BielKron 32; RejZwierc 120, 132; StryjKron 240, 642.*

huczeć w co (1): á w tráby długie y żonki y mężowie huczą StryjKron 160.

2. *Rozlegać się, być pełnym głośnych dźwięków; assonare, sonitum reflectere, sono respondere Calep; sonare Cn (8) : Afsono, Sonitum reflecto, vel sono respondeo – Społem brzmię, fpołem hucze. Calep 106a.*

huczeć przed czym [= z powodu czego] (1): Huczy Niebo y Ziemiá przed brzmiącym żelázem. StryjKron 240.

W porównaniach (2): Gdy [mocne wiatry] ie [prochy] zálę do fpery ogniftey wyniofą/ Wnet ono prętko wyfchnie/ co zmoknęło rofą. Rołpaliwłzy fie potym/ do wody vpádnie/ To potym wre á huczý/ iáko w kotle ná dnie. RejWiz 151, 17v.

Frazy: »we łbie huczy« (1): Y Muzyczkác pomierna nic przytym nie wádzi/ [...] Ale iżby iáko woł we łbie nie huczála/ A poczćiwych rozmówek im nie przekažála. RejWiz 17v.

»[komu] we łbie huczy« = *o złym samopoczuciu po hulance (1): Więc tám y owych dofýc/ co nędzniki gnabią [!]/ A zá cudzą robotę piją/ huczą trábią. Ale wierz mi drugiemu żeć też we łbie huczý RejWiz 162.*

Szereg: »szumieć a huczeć« (1): A ták dziwny fwiát [= pasje, náłogi] á zówikłány zówždy fżumi á huczý około łbow ludzkich/ że fżum zówždy około vfzu iákoby fie pćzoły roiły. RejZwierc 100v.

W przen (2) : Drugiego czepek z brameczką ták vfzychtuie/ iż [...] czáfem zápomni ná wieczery co ná obiedzie iadł. Bo tám dziwne árkábuzy zówždy we łbie huczeć mułzą. RejZwierc 100v; Ná plácu v bron/ v wchodu mieyfckiego/ kędy wchodzą do wrot (tám) [mądrość] huczý [praeconizabit]. BudBib Prov 8/3.

3. *Krzyczeć, wrzeszczeć, ryczeć, wyć; robić zamęt, zamieszanie; tumultuari PolAnt; increpare, sonum et crepitum emittere Calep; clamare Vulg; bacchari, inclamare Cn (23) : wielki giełk w fwym woýłku*

wfłyfzał [król Porrus], y obrocił fie maluczko chcąc wiedzieć dla czego huczeli *BielŻyw* 159; *RejWiz* 82v; *RejZwierc* 115; *Calep* 523b.

W porównaniu (1): Biádá wielkości ludu rozmáitego ktorzy huczą iáko fzum morfki [ut tumultuaria maria tumultuabuntur] *BibRadz Is* 17/12.

Szeregi: »krzyczyć, (i) huczyć« (2): Włodimirz/ wnet z woyfkiem Rukim krzycząc y huczając rzucił fie ná Piecinigi *StrykKron* 135, 702.

»huczyć, wołać« [szyk 2 : 1] (3): *BielSat* L3; *BielSjem* 26; á zař to nie niewola gdy v moich okien w nocy kto ftrzelá/ wola/ huczcy/ pije/ wykrzyka/ trąbi w bębny kołáce/ á mnie fćpác nie dopuřca? *GórnRozm* A3v.

a. *Dla wyrażenia radości: cieszyć się, weselić się, hulać, zabawiać się; bacchari, heluari Mącz; ovare, praeconia dicere, praeconizare PolAnt* (12) : *RejWiz* 140; Heluor, Piyę/ huczę/ vżywam. *Mącz* 154c, 22c; *BielSat* Hv; Rozwefelą fię pobożni w sławie/ huczyć będą w łóżnicách fwoich [praeconizabunt super cubilibus suis]. *BudBib Ps* 149/5, *Ps* 97/4; *BielSen* 19.

Szeregi: »huczyć, trąbić« (2): *RejWiz* 162; iż kto fie nářbyť zábáwił fwiátem [...] piřka/ huczcy/ trąbi/ á dziwnemi křtałty rořkoszy fwoich vżywa/ że themu řmierć muři być řtrářna *RejZwierc* 167.

»huczyć a weselić się« (1): Hucz á wefel fię corko Cyiońřka [praeconiza et laetare filia Sion]/ bo oto ia przyidę *BudBib Zach* 2/10.

W przen (2) : Rzeki niech kleřzczą dłonią/ řpołem v gory niech huczą [simul montes ovabunt]. *BudBib Ps* 97/8, *Is* 44/23.

b. *Dla wyrażenia żalu, ubolewania: jęczyć, płakać [z czego]* (1) : A to iego [czarta] rzemieřło/ áby broiř fwiátem/ A radby kářdego z was/ tám vcżyniř kátem. [...] teř kářdego s řwego cechu vcży/ By nic gładko nie mowiř/ iedno mářnie mruczał/ S częgoby potym řrodze mizerny fwiáť huczał. *RejWiz* 171 v.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Intono, ... Tono – Grzmię, huczę. *Calep* 556b.

Synonimy: 2. szumieć; 3. krzyczyć.

Cf **HUCZĄCY, HUCZENIE**